

Onderwerp **Begroting 2022-2025**

Portefeuillehouder Jan-Willem van den Beukel

Registratienummer BR2100095

Datum Raad 4 november 2021

Gevraagde beslissing:

1. De Begroting 2022-2025 vast te stellen.
2. De jaarschijf 2022 van het nog te voeren meerjarig investeringsprogramma (MIP) vast te stellen, met een omvang van € 30.814.535, en daarvan € 7.679.428 voor het jaar 2022 beschikbaar te stellen als investeringskrediet.
3. Een bedrag van € 1.138.456 te onttrekken aan de algemene reserve ter dekking van incidentele mutaties in 2022 en het positief saldo 2022 van de begroting van € 137.826 toe te voegen aan de algemene reserve.
4. Een bedrag van € 12.289.000 te onttrekken aan de algemene reserve en hiervan € 9.789.115 in 2022 en € 2.500.000 in 2023 te storten in de kapitaallastendekkingsreserve ter dekking van de afschrijvingslasten die voortvloeien uit de investeringen die, op basis van de inhoudelijke criteria uit de nota reserves en voorzieningen 2020, in aanmerking komen voor dekking via de kapitaallastendekkingsreserve.

0. Samenvatting

Voor u ligt de laatste begroting van de collegeperiode 2018-2022 die gestart is met het motto “Lansingerland doet ‘t”. We hebben in de afgelopen vier jaar veel gedaan! Voor onze bewoners en bedrijven in Lansingerland zelf en voor onze positie in de regio. We hebben onder meer een nieuw afvalbeleid vastgesteld, een impuls gegeven aan onze lokale bedrijvigheid en arbeidsmarkt; we zijn gekomen met een Integraal huisvestingsplan Onderwijs en een Sportvisie; duurzaamheid hebben we op de kaart gezet en de verkoop van de Eneco-aandelen gerealiseerd en geïnvesteerd om ondermijning tegen te gaan en de veiligheid te vergroten. Er is in de afgelopen jaren ook veel gebeurd dat niemand ook maar enigszins kon voorzien, niet alleen in onze gemeente maar in geheel Nederland. De mondiale pandemie heeft onze samenleving ingrijpend doen veranderen. Het jaar 2020 en aanzienlijk deel van 2021 vormden daarmee een erg moeilijke periode; in menselijk opzicht door de vergaande coronamaatregelen die op ons allen van toepassing waren, maar ook in financiële zin door bijvoorbeeld de achtergebleven bekostiging vanuit het Rijk voor taken waar gemeenten de financiële risico's dienen te dragen.

In februari jl. en later in de Kadernota 2022 heeft het college de raad deelgenoot gemaakt van de tegenvallende financiële positie waarin onze gemeente dreigde te komen, mede als gevolg van de bijstellingen van het gemeentefonds en toenemende kosten in Jeugdzorg en Wmo die door het Rijk op de gemeentelijke bordjes werd gedropt. Met een op de toekomstgerichte attitude is het college aan de slag gegaan. Aanpassingen en opnieuw investeren zijn nodig, maar wel vanuit een solide financiële basis. Met een afgewogen pakket aan structurele

ombuigingen van samen circa € 2,5 miljoen werd een structureel sluitende begroting in 2022 haalbaar. In dat traject heeft het college de raad -mede op basis van enkele moties- meermaals meegenomen aan welke knoppen gedraaid kon worden. In de kadernota noemden wij dat “Lansingerland verantwoord vooruit”.

Afgelopen maanden wenkt er echter een nieuw perspectief en ziet het college een opgaande lijn. De corona maatregelen worden steeds méér afgeschaald, nieuwe dingen ontplooiën en groeien. De economie trekt sneller aan dan verwacht en het Rijk is vooruitlopend op besluitvorming in het nieuwe kabinet -zo hoog werd de financiële nood bij gemeenten ingeschat- over de brug gekomen met compensatie voor de opgelopen Jeugdzorggelden.

Niet àlle, maar er blijven ombuigingen uit de kadernota nodig om die solide financiële basis op te bouwen en Lansingerland sterk te maken voor de toekomst. Onze gemeente blijft immers groeien, dat is een feit. Maar alleen met een stevig fundament kunnen we verantwoord ook de blijvende onzekerheden tegemoet treden. Met realistisch begroten en investeren in de veranderopgave in het sociaal domein spelen we daar verder op in. Net als er voor zorgen dat de informatievoorziening veiliger wordt, de basisregistraties op orde en de digitale dienstverlening meer proactief. Daarmee leggen we de noodzakelijke basis voor een deugdelijke invoering van de Omgevingswet. Komende jaren monitoren we nauwlettend welke capaciteit en middelen er nodig zijn om onze ambities uit te voeren, u leest hier meer over in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

“Verantwoord overdragen” geven wij als motto mee aan onze Begroting 2022-2025. Het is de laatste begroting van deze raads- en collegeperiode. Aan het begin van 2022 geven wij het stokje over aan een nieuw gemeentebestuur. De komende periode zetten wij ons nog actief in voor onze gemeente en in deze begroting leest u de beleidsvoornemens. Raad en college hebben gezamenlijk gewerkt aan de toekomstperspectieven voor Lansingerland. Wij hebben ervoor gezorgd dat we toekomstbestendig zijn en blijven. Met gerichte keuzes in deze begroting om onze opgaven het hoofd te bieden en met een structureel sluitende begroting in 2022 wil ons college Lansingerland goed achterlaten.

Van kadernota naar begroting

In het voorjaar heeft het college met de toen voorhanden zijnde informatie over de financiële positie van onze gemeente het traject doorlopen naar de kadernota. Van grof naar fijn; van inschattingen naar analyses. De Kadernota 2022 is met een aantal amendementen en moties op 8 juli jl. in de raad vastgesteld. Daarmee heeft de raad zich ook uitgesproken over het doorvoeren van ombuigingen die nodig waren voor een solide financiële basis om de begroting in 2022 structureel sluitend te krijgen. De uitgangspunten die het college toen hanteerde zijn nog steeds leidend. Maar er zijn inmiddels ook nieuwe inzichten. In aanloop naar de begroting (1) is er nu meer bekend over een aantal autonome ontwikkelingen, (2) heeft het Rijk nadere informatie bekend gemaakt die van invloed is op de meerjarige gemeentelijke financiën. (3) Wij konden diverse financieel technische exercities meer precies uitvoeren. Daarnaast (4) zien wij taakverzwaringen en voeren wij ambities uit. Wat we daar voor nodig hebben is nu meer

nauwkeurig omljnd. Bij de kadernota waren deze elementen nog niet uitgekristalliseerd. Nu hebben wij die scherp in het vizier.

(1) Autonome ontwikkelingen

Realistisch begroten in het sociaal domein

Voor de begroting 2021 zijn wij begonnen met het bewust afwegen van de uitgangspunten waarop we de begroting baseren. Het doel was tussentijdse budgetaanpassingen te beperken en eventuele verschillen te kunnen verklaren. Die lijn van ‘realistisch begroten’ zetten we onverminderd voort. Daarbij kijken we naar de landelijke ontwikkelingen voor het gebruik van voorzieningen, maar wij maken ook gebruik van onze eigen data. Dit kan niet los worden gezien van adequate monitoring van budgetten. Samen gaat dit leiden tot een verbetering in de kwaliteit van de prognoses van de openeinderegelingen. Bij de kadernota gingen wij uit van cijfers over het eerste kwartaal en waren de productieverantwoordingen 2020 van zorg-aanbieders nog niet volledig beschikbaar. In de begroting 2022 maken we gebruik van actuele cijfers over het gebruik van Wmo en Jeugdhulp (juli 2021), de recent vastgestelde jaarcijfers van de GRJR en het actuele beeld over scenario’s voor bijstandcijfers van het Centraal Planbureau (CPB). De budgetten laten nog steeds meerjarig een stijging zien, als gevolg van de bevolkingsprognoses. Bij de Wmo zijn de dubbele vergrijzing en de ervaringscijfers van toename cliënten door de invoering van het abonnementstarief de verklarende factoren. Prognosticeren staat niet los van onzekerheid: hoe verder in de tijd, hoe groter de marge van de ramingen. De bijstelling voor Wmo bedraagt € 200.000 ten opzichte van de ophoging bij de kadernota.

Voor de participatiebudgetten zien we een verbetering van de prognoses voor de groei van het uitkeringenbestand. Daartegenover staat echter een lagere BUIG-uitkering vanuit het Rijk. Bij de kadernota hadden we nog onvoldoende ‘harde’ cijfers om tot een inschatting te komen. Voor de begroting kunnen we nu uitgaan van de recente BUIG-beschikking. We investeren in de sociale structuur en ondersteuning van kwetsbaren, gebaseerd op prognose van de Vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren. Als gevolg van de coronacrisis stijgt het aantal inwoners met schulden; dat is in onze gemeente niet anders. We houden daarom rekening met een stijging van het budget voor formele en informele schulddienstverlening van 5% per jaar. Per saldo is de bijstelling die we nu inboeken € 0,5 miljoen nadelig.

De aanpassingen binnen beleidsveld jeugd zijn met name te verklaren door actuele inzichten over het gebruik van jeugdzorg (via actuele cijfers van de GR). We verwachten een effect van de coronacrisis in 2020-2021 op het gebruik van specialistische jeugdhulp in komende jaren, met name door de inzet van zwaardere en langere zorgtrajecten. In de Kaderbrief 2022 zijn in verband met de intensivering van contractmanagement en casusregie netto besparingen opgenomen die jaarlijks oplopen. We verwachten dat de landelijke personeelskrapte in het jeugdwerkveld de realisatie van deze ambities bemoeilijkt. We gaan daarom niet langer uit van een oplopende besparing vanaf 2023, maar boeken de verwachte besparing in 2022 structureel

in en monitoren op de realiseerbaarheid. Daarnaast is de verwachte besparing op inkomens-
toets informele pgb uit de kadernota (€ 0,1 miljoen) door een uitspraak van de Centrale Raad
van Beroep niet mogelijk. Dit leidt gezamenlijk tot een opwaartse bijstelling van de budgetten
2022 van € 1,0 miljoen.

(2) Nadere informatie van onder meer het Rijk

Compensatie Jeugdzorgkosten

De effecten van de Meicirculaire hebben wij cijfermatig in het financiële beeld verwerkt. Over
die effecten bent u op 22 juni jl. geïnformeerd (U21.03593). Op dat moment lag er weliswaar
een uitspraak van de arbitragecommissie Jeugdzorg over compensatiebedragen voor
gemeenten, maar het kabinet zegde alleen voor 2022 steun toe. Over latere jaren zal het
nieuwe kabinet nog een beslissing moeten nemen. Inmiddels heeft de provincie als financiële
toezichthouder duidelijkheid gegeven over de meerjarige compensatie en de mate waarin
gemeenten die als structureel dekkingsmiddel mogen inzetten. In 2022 ontvangt Lansingerland
€ 4 miljoen en daarna mogen wij € 3,3 miljoen in 2023, aflopend tot € 2,9 miljoen in 2025
inboeken. Deze bedragen zijn hoger dan de autonome ontwikkelingen in de zorg waarvoor wij
in Lansingerland gesteld staan. Dat biedt ons nu de ruimte om te investeren in de verander-
opgave die nodig is voor de toekomst. Het Rijk en de VNG hebben namelijk afgesproken dat het
nieuwe kabinet een hervormingsagenda jeugdhulp opstelt waar gemeenten aan mee moeten
werken. We weten nog niet wat precies in die agenda komt te staan, dat is aan het nieuwe
kabinet. Wel weten we dat die agenda eraan komt met opdrachten van het Rijk aan gemeenten
en dat dekking van die opdrachten moet plaatsvinden vanuit de (meerjarige) compensatie
jeugdhulpgeld.

Risico's positief en negatief

Landelijk is de kabinetsformatie nog geen feit. Keuzes van het demissionaire kabinet en de
volgende regering zullen zeker zijn weerslag hebben op gemeenten. Die kunnen positief zijn,
zoals bijvoorbeeld de opschalingskorting waarvan gezegd wordt dat die mogelijk weer bevroren
wordt, of een mogelijke compensatie voor de toenemende kosten in de Wmo. Mogelijk komt
het Rijk de komende periode nog met begrotingsvoorstellen voor 2022. Over de effecten van de
herverdeling van het gemeentefonds is meer bekend, al ligt er nog geen formeel voorstel tot
herijking en komen gemeenten via de VNG nog met een bestuurlijk advies. Op basis van de
meest recente informatie vanuit het Rijk, zullen voor Lansingerland echter fors gaan
tegenvallen en wel € 69 per inwoner. De laatste berekeningen volgen de systematiek en de
grondslag die na diverse consultaties hoogst waarschijnlijk gehanteerd gaan worden. Wij
verwachten dan ook dat bij de invoering in 2023 de definitieve bedragen niet veel zullen
afwijken van de cijfers die nu bekend zijn gemaakt. Het herverdelingseffect voor een
individuele gemeente is gemaximaliseerd op € 60 per inwoner en zal stapsgewijs in 4 jaar
worden bereikt. Dit betekent voor Lansingerland een nadeel van circa € 1 miljoen in 2023 dat
met € 2 miljoen in 2024 en € 3,1 miljoen in 2025 oploopt tot € 4,2 miljoen in 2026. Omdat de

formele besluitvorming bij het nieuwe kabinet ligt, heeft het college deze cijfers niet in de komende begroting verwerkt. Wij verwijzen daarvoor naar de risicoparagraaf.

(3) Financieel technische exercities

Meerjaren InvesteringsPlan (MIP)

Meer precies dan bij de kadernota hebben wij voor de begroting een aantal financieel technische analyses kunnen doen op grond van verder beschikbare informatie. De inschattingen die wij in het voorjaar hebben gedaan voor het financiële beeld van de kadernota hebben wij verder kunnen uitkristalliseren. Zo was het MIP al grotendeels cijfermatig verwerkt in de kadernota, maar er bleken voor latere jaren nog enkele aanpassingen nodig. Ook is er nu meer duidelijk welke capaciteit we voor 2022 beschikbaar hebben en hoe zich dat vertaalt in het MIP voor wat betreft de urentoerekening en kapitaallasten. Dit leidt tot een voordelig effect van € 470.000 in 2022. Andere technische mutaties betreffen de doorbelastingen aan de grond-exploitaties van € 0,2 miljoen nadelig in 2022 en oplopend tot € 1,3 miljoen voordelig in 2025 en de effecten van doorbelasting van de personeelsbegroting van circa € 0,3 miljoen voordelig.

Overige technische aanpassingen

De Meicirculaire 2021 staat het ons toe om het Btw-compensatiefonds (BCF) op declaratiebasis volledig in te zetten als structureel dekkingsmiddel. Voorheen waren nacalculaties bepalend maar door het gebruik van bandbreedtes bleken aanpassingen in de praktijk beperkt. De keuze die het college nu maakt levert structureel € 520.000 op. Wel betekent dit dat bij (grote) economische schokken die de omvang van het BCF beïnvloeden er lokaal bijstellingen nodig zijn.

Net als bij de kadernota is op dit moment nog geen duidelijkheid over de gemeentelijke CAO die vanaf 2021 zou moeten ingaan. In de begroting rekenen we net als bij de kadernota met 2% CAO-stijging.

Over de uitvoering van de lopende begroting heeft u in de Zomerrapportage 2021 op 15 juli jl. besluiten genomen. De meerjarige effecten daarvan tellen op tot circa € 0,5 miljoen nadelig. Die hebben we nu in de Begroting 2022-2025 verwerkt.

Tot slot zullen wij u apart informeren over de effecten van de Septembercirculaire 2021 op het meerjarige financiële beeld.

(4) Noodzakelijke opgaven en ambities

Strategische vraagstukken vragen om transitie

De gemeente groeit en we staan voor complexe(re) vraagstukken. Lansingerland richt zich in haar koers op de grote ontwikkelopgaven. Ruimtelijke en maatschappelijke thema's komen hier samen. Sociale beleidsaspecten als bestaanszekerheid, leefbaarheid, gezondheid en ontwikkelkansen en ruimtelijke thema's als huisvesting, omgevingsvisie, mobiliteit en Horti Science dienen over en weer op elkaar afgestemd te zijn. Daar is een transitie voor nodig naar een

meer strategische en omgevingsbewuste aanpak met een professionele en betrouwbare ondersteuning in strategisch vermogen en inkoopcapaciteit.

Veilige informatievoorziening, juiste basisregistraties en proactieve digitale dienstverlening

Thema's als informatieveiligheid, ICT-basisvoorzieningen en digitale dienstverlening worden steeds belangrijker. Als we daar niet adequaat op inspelen kan dat voor onze gemeente snel grote nadelige gevolgen hebben. Op het gebied van informatieveiligheid voeren we noodzakelijke verbeteringen door, bijvoorbeeld aan de hand van de lessen naar aanleiding van de hack bij Hof van Twente, om de risico's te verkleinen. Daarnaast gaan we in het kader van informatiebeheer aan de slag met de aanbevelingen van de archiefinspectie om te voldoen aan de wettelijke eisen van de Archiefwet. Dat geldt ook voor de ruimtelijke basisregistraties om deze goed te laten aansluiten op de vereisten uit de Omgevingswet. Het afgelopen jaar werkten we vanwege de corona pandemie veel thuis en inmiddels zit het hybride werken in een stroomversnelling. Het faciliteren van het thuiswerken en het inrichten van het gemeentehuis voor 'verbinden en ontmoeten' vragen daarnaast ook om optimalisatie in 2022. Gezamenlijk kost dit € 0,8 miljoen. Invulling geven aan deze opgaven is een belangrijke randvoorwaarde voor de gehele organisatie om te kunnen werken. Zo kunnen risico's zoveel mogelijk gemitigeerd, opgaven kwalitatief opgepakt worden en kunnen we in de toekomst blijven voldoen aan wettelijke eisen. Ook voor een succesvolle implementatie van de Omgevingswet - waar nu alle gemeenten voor staan- is dit noodzakelijk.

Veranderopgave sociaal domein leidt tot versterking van de grip

De uitgaven in het sociaal domein stegen de afgelopen jaren fors; deze autonome ontwikkeling trof alle gemeenten in Nederland. Zicht en zo veel mogelijk grip houden op onze inhoudelijke en financiële doelen vereist dat we in Lansingerland de stap zetten naar een datagedreven beleid en professionalisering van onze monitoring. Het college ziet deze veranderopgave als een absolute noodzaak om de uitdagingen in het sociaal domein in de toekomst beheersbaar te houden. De compensatie van de jeugdelden biedt ons die mogelijkheid. We zetten reeds in op het versnellen van de transformatie jeugd en de aanpak bij de praktijkondersteuning huisartsen (POH). In lijn met de landelijke adviezen zetten we de POH'ers nu structureel in. Dit vraagt gezamenlijk om een investering van € 657.000 in 2022 en € 700.000 in latere jaren.

Ordentelijke verkiezingen

Bij de besluitvorming van de kadernota zijn de kosten (€ 125.000) voor verkiezingen -alles afwegend- incidenteel in 2022 gehonoreerd. Uitgaven voor verkiezingen, dus niet alleen voor het lokale bestuur, worden door de provinciale toezichthouder als structureel bestempeld. Wij nemen deze kosten nu structureel op in de begroting.

Communicatiever maken van de organisatie

De communicatie van overheden is volop in ontwikkeling, mede door de (op data gebaseerde) digitalisering waardoor elk individu (binnen en buiten de organisatie) zelf medium is geworden. De kritische samenleving, de toenemende behoefte aan dialoog en inspraak, de realtime verspreiding van berichten en talrijke interne ontwikkelingen vragen ook van de gemeente Lansingerland een passende opstelling. De ontwikkelingen vragen om sensitiviteit, responsiviteit en reactiesnelheid van de hele organisatie. Communicatie wordt conversatie: van zenden naar interactie, van monologen naar dialogen. Om bovenstaande te realiseren investeren we de komende jaren (meerjarig incidenteel) expliciet in capaciteit en uitvoering voor de verdere implementatie van het omgevingsbewust werken. Dit doen we conform de nog op te stellen visie op communicatie.

Structureel sluitende begroting in 2022

Het inspelen op de genoemde autonome ontwikkelingen, de uitkomsten van financieel-technische exercities en noodzakelijke opgaven waar onze gemeente voor staat en de ambities die wij belangrijk vinden, beïnvloeden het meerjarige financiële beeld ten opzichte van de Kadernota 2022 aanzienlijk. Zowel inhoudelijk als financieel wil ons college de noodzakelijke stappen zetten om uit te komen op een solide financiële positie met een structureel sluitende begroting in 2022. Dat ziet er dan als volgt uit.

Ombuigingen uit de kadernota

De ombuigingen zoals die in de Kadernota 2022 zijn opgenomen vergen aanpassingen. De kapitaalinjectie Stedin is inmiddels -ook in uw raad- geformaliseerd. De werkelijke reeks hebben wij in de begroting verwerkt met € 185.000 in 2022 en € 386.000 in latere jaren. Dat wijkt maar beperkt af van de € 0,4 miljoen die wij als maximaal scenario structureel hadden opgenomen in de kadernota. Ook is de ombuiging op informele PGB's van € 100.000 na de recente gerechtelijke uitspraak niet meer mogelijk. De besparing op economische dienstverlening was eerder al vanaf 2023 ingeboekt en heeft dus alleen in 2022 effect.

Met de nieuwe inzichten en de financiële verwerking daarvan ziet het college ruimte om een drietal pijnlijke ombuigingen, waar veel discussie over is geweest, los te laten, zonder dat dat de structureel sluitende begroting in 2022 in gevaar brengt. Het schrappen van de budgetten voor duurzaamheid, de tariefsverhoging bij de OZB-woningen en het sluiten van de Snip zijn maatregelen die in de kadernota samen optelden tot € 450.000 structureel. Wij draaien deze ombuigingen structureel terug; dat is circa 20% van de aanvankelijk voorgestelde ombuigingen.

Overnemen motie 'Uitwerking voorstel kapitaaldeckingsreserve'

Bij de behandeling van de kadernota is de motie 'Uitwerking voorstel kapitaaldeckingsreserve' (M2021-024) aangenomen, waarin de raad het college oproept "om te onderzoeken of er investeringen in het MIP zijn die in aanmerking komen om te dekken uit een reserve kapitaal-lasten en bij dit onderzoek ook de investering in het cultuurhuis Blok B te betrekken,...".

Een analyse van het MIP levert een aantal investeringen op die zich zouden kunnen lenen voor deze manier van dekken van de kapitaallasten. De spelregels daarvoor zijn verwoord in de Nota reserves en voorzieningen 2020. Zowel het criterium dat de investering als zodanig niet vervangen hoeft te worden na de gebruiksduur, als het criterium dat de investering bijdraagt aan een maatschappelijk belangrijk thema geven daarbij de doorslag. Bij de berekening van het vereiste weerstandvermogen zal met deze onttrekking uit de algemene reserve rekening worden gehouden. Het college stelt in de begroting voor om de kapitaallasten van de investeringen (1) aanpassing AMG Schmidtpark (waterpunten en verlichting), (2) bouw en installaties Cultuurhuis en (3) upgrade evenemententerrein te dekken vanuit een kapitaal-lastenreserve die ten laste van de algemene reserve wordt gevormd (€ 12,3 miljoen). Voor 2022 is het effect op het begrotingssaldo beperkt. Dit loopt echter op naar circa € 0,5 miljoen positief in 2025. Voor de eerste twee investeringen heeft uw raad al het investeringskrediet gevoteerd. Over de derde investering zal uw raad zich eerst nog moeten uitspreken, dat voorstel komt te zijner tijd.

Positief sluitende begroting voor 2022 en solide financiële positie

Het college presenteert in de laatste begroting van zijn termijn een structureel sluitende begroting van € 337.000 positief in 2022. Bij de kadernota kwamen we rond de nul uit. De toekomst blijft ongewis en hoewel de ramingen voor de latere jaren méér precies zijn dan bij kadernota, spelen er nog (grote) risico's, zowel in positieve zin, als negatief. Het nieuwe kabinet zal daar uitsluitsel over geven. In de Kadernota 2022 is voor 2025 een tekort van € 3,2 miljoen gepresenteerd. Die orde van grootte blijft in de begroting bestaan (€ 3,1 miljoen). Voor het komende jaar is de financiële positie van Lansingerland solide. Wij pakken een aantal noodzakelijke opgaven op om ervoor te zorgen dat Lansingerland voldoende toekomstbestendig is en blijft. De veranderopgave in het sociaal domein, de transitie om strategische vraagstukken aan te kunnen en een veilige informatievoorziening en proactieve digitale dienstverlening maken daar onderdeel van uit. Deze gerichte keuzes zijn mogelijk door het realiseren van ombuigingen, maar minder dan we eerder voor ogen hadden. Daarmee creëren wij een nieuw perspectief op een mooie toekomst. Op deze manier vullen wij het motto "Verantwoord overdragen" op gepaste wijze in en geven wij begin 2022 het stokje over aan een nieuw gemeentebestuur.

Opbouw begroting

De begroting is opgebouwd uit zeven programma's en de twee overkoepelende overzichten van de algemene dekkingsmiddelen en de overhead. Op dat niveau worden de doelstellingen geformuleerd. Een dergelijk indeling is voorgeschreven. Per programma kunnen gemeenten naar eigen inzicht verschillende beleidsvelden onderscheiden -die een zekere samenhang kennen- met daarin de baten/lasten en de onttrekkingen/toevoegingen aan reserves en een overzicht van kengetallen. Dat geeft het (meerjarig) inzicht wat er in totaal financieel omgaat. Voor het gemeentebestuur zijn ook de aanpassingen ten opzichte van de vorige begroting relevant; buiten het opnemen een verschillenanalyse per programma zijn er geen voorschriften voor een incrementele totaal opbouw van de cijfers. Met de Kadernota 2022 is daarvoor een

eerste aanzet gegeven; dat wil zeggen dat de aanpassingen zichtbaar zijn gemaakt vanuit het vertrekpunt van de vastgestelde begroting 2021-2024, ingedeeld naar soort, zoals autonome ontwikkelingen en algemeen (technische) mutaties. Diverse claims zijn daarbij aangereikt. Vervolgens zijn aan de hand van voorstellen voor ombuigingen toegewerkt naar een structureel sluitende begroting voor 2022.

Begroting op twee A4-tjes

De raad heeft aangegeven behoefte te hebben meegenomen te worden in de overwegingen en keuzes van het college bij de financiële problematiek die bij onze gemeente speelt. Het college heeft invulling gegeven aan de motie 'Proces bezuinigingsscenario's 2021 starten voor de kadernota' (M2020-017) door onder meer het 'Totaaloverzicht begrotingsknoppen' (kenmerk T21.02747) aan de raad te verstrekken. Voor het college was dat een handzaam document bij de integrale afweging van ambities, budgettaire mogelijkheden en noodzakelijke structurele ombuigingen. Vervolgens biedt het ook de raad het inzicht in de mogelijkheden die het college per beleidsveld zag om te intensiveren (meer ambitie met meer middelen) of te extensiveren (dezelfde ambitie met minder middelen, of ambitie neerwaarts bij stellen); vandaar de analogie met knoppen die meer open of dichtgedraaid kunnen worden. Steeds is daarbij het maatschappelijk effect geduid, de haalbaarheid en de relevante context.

Ook een méér toegankelijke presentatie van de financiële cijfers in de begroting is een breed in de raad geuite wens. In de motie 'Begroting en keuzes inzichtelijk op 2 A4tjes' (M2020-013) wordt het college gevraagd in de begroting een beknopte en compleet cijferoverzicht in relatie tot beleidskeuzes, beleidsintensivering en keuzes tot bezuinigingen op te nemen. Deze motie neemt het college over. In het gevraagde overzicht nemen wij -als een soort van leeswijzer- de verwijzing naar de paginanummers in de begroting op, als toelichting op de 'wereld achter de cijfers'. Dat overzicht ziet er als volgt uit:

				<i>Bedragen x € 1.000</i>				
				<i>-/- is nadelig effect op begroting</i>				
nr.	sub	Onderwerp / toelichting	Programma/paragraaf Pagina	2022	2023	2024	2025	
		Stand Kadernota 2022-2025 inclusief amendement		-2.564	-2.376	-3.696	-6.002	
	a	Stand Kadernota 2022-2025	N.v.t.	-	-2.537	-2.349	-3.669	-5.975
	b	Amendement gehandicaptenparkeerkaart (A2021-015)	N.v.t.	-	-27	-27	-27	-27
1		Technische mutaties / autonome ontwikkelingen		-1.645	-1.278	-196	260	
	a	Structuele effecten Zomerrapportage 2021	N.v.t.	-	-499	-384	-567	-520
	b	Actualiseren Meerjaren investeringsplan (MIP)	Diversen	Va. 245	466	337	46	570
	c	Loonkostenbegroting incl. doorbelasting	Diversen	-	125	219	1.239	1.602
	d	Realistisch begroten Sociaal Domein - Jeugd	4.2 Jeugd	59-60	-1.064	-1.453	-1.648	-1.599
	e	Realistisch begroten Sociaal Domein - WMO	4.4 Maatsch. Onderst.	61	-208	289	1.032	438
	f	Realistisch begroten Sociaal Domein - Participatie	4.3 Participatie	61-62	-465	-286	-298	-231

2	Effecten gemeentefonds / structurele dekking			4.833	2.462	2.075	2.812
a	Meicirculaire, vrij besteedbare deel	Overzicht Alg. Dek.	121-122	101	-873	-1.442	-785
b	BTW-compensatiefonds volledig inzetten als dekkingsmiddel	Overzicht Alg. Dek.	121-122	520	520	520	520
c	Compensatie Jeugdhulp, incidenteel voor 2022 daarna stelpost 75% reeks Commissie van Wijzen	Overzicht Alg. Dek.	121-122	4.006	3.325	3.121	2.877
d	Reeds ingerekende stelpost compensatie jeugd vanuit incidentele compensatie bij begroting 2021	Overzicht Alg. Dek.	121-122	0	-869	-869	-869
e	Kapitaalinjectie Stedin, dividendinkomsten	Overzicht Alg. Dek.	121-122	185	386	386	386
f	Inzet reserve kapitaallasten naar aanleiding van motie kaderbrief	3.2 Cultuur	46-48	45	45	295	542
g	Overige structurele dekking	Diversen	-	-24	-72	64	141
3	Taakverzwaringen, groei en uitvoering ambities			-1.868	-1.961	-1.964	-1.964
a	Veilige informatievoorziening, proactieve digitale dienstverlening en basisregistraties	Overzicht Overhead	126	-800	-800	-800	-800
b	Transitie naar volwaardige inzet strategische opgaven en betrouwbare ondersteuning	Programma 4, 5, 6 en Overhead	59, 81, 94, 126 en 172	-647	-647	-647	-647
c	Verkiezingen structurele claim	Programma 1	20-21	-122	-122	-125	-125
d	Veranderopgave sociaal domein leidt tot versterking van de jeugdhulpketen	Programma 4	58-62	-657	-700	-700	-700
e	Monitoringsopgave Sociaal Domein (structurele component)	Programma 4	58-62	0	-50	-50	-50
f	Overige claims (vnl gladheidsbestrijding en bewegingsonderwijs PO)	Programma 2, 3 en 5	-	-242	-242	-242	-242
g	Reeds in begroting opgenomen budgetten voor groei	Overzicht Overhead	123-128	600	600	600	600
4	Ombuigingen vanuit Kadernota 2022			2.127	2.277	2.377	2.377
a	Algemene dekkingsmiddelen	Par. Lokale heffingen	132-133	1.100	1.100	1.100	1.100
b	Kapitaalinjectie Stedin (zie regel 2e, daadwerkelijke reeks)	Overzicht Alg. Dek.	121-122	-400	-400	-400	-400
c	Dienstverlening	Programma 1	20	246	246	246	246
d	Veiligheid	Programma 2	33	100	100	100	100
e	Sociaal Domein	Programma 4	58-59	375	525	625	625
f	Openbare Ruimte	Programma 5	79	350	350	350	350
g	Economie	Programma 6	95	140	140	140	140
h	Duurzaamheid	N.v.t.	-	216	216	216	216
5	Teruggedraaide / vervallen ombuigingen Kadernota			-546	-638	-638	-638
	Technisch / autonome ontwikkelingen			-100	-192	-192	-192
a	Functie Economie	N.v.t.	-	0	-92	-92	-92
b	Informele PGB's	N.v.t.	-	-100	-100	-100	-100
	Bestuurlijke afweging			-446	-446	-446	-446
c	OZB Woningen	N.v.t.	-	-200	-200	-200	-200

d	Duurzaamheid	N.v.t.	-	-216	-216	-216	-216
e	Sluiten Snip	N.v.t.	-	-30	-30	-30	-30

6	Structureel begrotingssaldo 2022-2025 na ombuigingen			337	-1514	-2042	-3155
----------	---	--	--	------------	--------------	--------------	--------------

Toelichting

Verschillende algemene mutaties en autonome ontwikkelingen hebben een effect op het meerjarig begrotingsresultaat. Een uitgebreide toelichting vindt u in het boekwerk van de Begroting 2022-2025.

Recapitulatie structureel begrotingssaldo 2022-2025

In onderstaand overzicht is de door de raad gewenste begroting op twee A4-tjes samengevat door per saldo het effect te laten zien van de taakverzwaringen, beleidsintensiveringen en ombuigingen op de beleidsterreinen. Het overzicht geeft inzicht in de samenhang tussen de beleidskeuzes, -intensiveringen en keuzes tot bezuinigingen en het netto effect hiervan op het structureel begrotingssaldo 2022-2025 na ombuigingen.

		Bedragen x € 1.000				
		-/- is nadelig effect op begroting				
nr.	sub	Onderwerp / toelichting	2022	2023	2024	2025
		Stand Kadernota 2022-2025 inclusief amendement	-2.564	-2.376	-3.696	-6.002
1		Technische mutaties / autonome ontwikkelingen	-1.645	-1.278	-196	260
2		Effecten gemeentefonds / structurele dekking	4.833	2.462	2.075	2.812
3		Netto effect taakverzwaringen, intensiveringen en ombuigingen per beleidsterrein	-287	-322	-222	-222
	a	Dienstverlening	-375	-375	-375	-375
	b	Transitie naar volwaardige inzet strategische opgaven en betrouwbare ondersteuning	-378	-378	-378	-378
	c	Veiligheid	50	50	50	50
	d	Onderwijs	-65	-65	-65	-65
	e	Sociaal Domein	-382	-325	-225	-225
	f	Openbare Ruimte	223	223	223	223
	g	Economie	140	48	48	48
	h	Duurzaamheid	0	0	0	0
	i	Algemene dekkingsmiddelen	500	500	500	500
4		Structureel begrotingssaldo 2022-2025 na ombuigingen	337	-1.514	-2.039	-3.152

1. Aanleiding/ context met tijdlijn

Jaarlijks biedt het college de raad de begroting aan voor het komende jaar en een doorkijk naar de drie volgende jaren (meerjarencijfers). Door het vaststellen van de begroting geeft de raad het college de delegatie om de gestelde doelen voor het komende jaar te realiseren, binnen de financiële kaders op het niveau van de programma's. De begroting vertaalt de ambities van het raadsprogramma in doelstellingen, activiteiten en beschikbare middelen.

2. Maatschappelijk effect

De Begroting 2022-2025 geeft voor de komende jaren politiek-bestuurlijke richting aan de wijze waarop wij met onze gemeente en regio (samen)werken.

3. Argumenten

1.1 Deze begroting geeft meerjarig inzicht op het beleid/financiën over de jaren 2022-2025.

2.1 Het beschikbaar stellen van het investeringskrediet is nodig om de geplande investeringen te kunnen uitvoeren.

3.1 Het dekken van het meerjarig begrotingstekort en de incidentele mutaties in 2022 via de algemene reserve is nodig om het beleid te kunnen uitvoeren en past binnen de vastgestelde beleidsuitgangspunten.

De omvang van de algemene reserve per eind 2021 is € 84,5 miljoen. In 2021 is de omvang per saldo met € 4,2 miljoen gestegen. De voornaamste oorzaak hiervan is de toevoeging van het rekeningresultaat 2020. Een eventuele vrijval van de reserve Crisismaatregelen aan het einde van 2021 is daarbij nog niet verwerkt. Deze is voor € 1,3 miljoen als vrijval in de begroting 2022 opgenomen.

Onderstaand overzicht geeft het meerjarige verloop van de algemene reserve weer:

Stand algemene reserve	2021	2022	2023	2024	2025
Stand algemene reserve per 01/01	80.315	84.518	70.287	65.766	61.339
Toevoegingen	23.359	75	59	355	355
Onttrekkingen	19.157	14.548	2.124	1.596	86
Resultaat Begroting 2022-2025	-	138	-2.147	-2.349	-3.155
Stand algemene reserve Begroting 2022-2025	84.518	70.183	65.971	62.381	59.495

4.1 Het onttrekken aan de algemene reserve en het storten in de kapitaallastendekkings-reserves ter dekking van de afschrijvingslasten die voortvloeien uit investeringen is in lijn met de motie 2021-024 en voldoet aan de criteria zoals opgenomen in de nota Reserves en voorzieningen 2020.

Er zijn drie investeringen die, op basis van de inhoudelijke criteria uit de nota reserves en voorzieningen 2020, in aanmerking komen voor dekking via de kapitaallastendekkingsreserve. Totaal is de geraamde investering € 12.289.000. Doordat de kapitaallasten gedekt worden via een kapitaallastenreserve zijn deze structureel gedekt en drukken ze niet meer op het jaarlijkse begrotingssaldo.

Op basis van de begroting 2022-2025 ontwikkelt het weerstandsvermogen zich dan als volgt:

Stand per 31/12	Bedragen x € 1.000				
	2021	2022	2023	2024	2025
Algemene reserve	84.518	70.183	65.971	62.381	59.495
Totale weerstandscapaciteit	67.300	70.183	65.971	62.381	59.495
Benodigde weerstandscapaciteit	47.900	47.900	47.900	47.900	47.900
Ratio weerstandsvermogen	1,8	1,5	1,4	1,3	1,2

Het weerstandsvermogen geeft aan of de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen zonder de noodzaak om direct te bezuinigen en/of de lokale lasten te verhogen. Met een ratio weerstandsvermogen van 1,8 in 2021, 1,5 eind 2022 en 1,4 eind 2023 is Lansingerland ruimschoots in staat om financiële tegenvallers op te vangen. De ratio ligt dan nog binnen de bandbreedte van de door de raad gewenste marge 'ruim voldoende' (tussen de 1,4 en 2,0), waarbij de raad streeft naar een ratio van 1,7. Vanaf 2024 ligt de ratio buiten (onder) de door de Raad gewenste marge 'ruim voldoende'. Er is een bedrag van circa € 7,5 miljoen aan hogere weerstandscapaciteit (lees: hogere algemene reserve) nodig om ook eind 2025 op de ondergrens van 1,4 te zitten van de score 'ruim voldoende'.

Opgemerkt wordt dat in de bepaling van de weerstandscapaciteit, conform de nota risico-management en weerstandsvermogen, nog geen rekening wordt gehouden met toekomstige positieve resultaten op de grondexploitatie. Op basis van de cijfers van het MPG 2021 verwachten we de komende jaren nog wel positieve resultaten die op moment van realisatie (bij de jaarstukken) in de algemene reserve worden gestort. Op contante waarde basis is dat nog circa € 8 miljoen (zijnde € 26,3 miljoen aan winstgevendende projecten o.b.v. MPG 2021 -/- € 18,1 miljoen aan reeds genomen winsten t/m MPG 2021).

Daarnaast maakt de reserve Eneco (per eind 2021 nog circa € 113 miljoen) geen onderdeel uit van de algemene reserve, maar is dit (eigenlijk) nog geen bestemd geld en kan dus in geval van risico's, indien echt nodig, wel worden aangewend (hoewel dat niet de voorkeur heeft c.q. in strijd is met beleid tot op heden).

In de nota reserves en voorzieningen 2020 is overigens aangegeven dat een deel van de algemene reserve gebruikt kan worden als kapitaallastenreserve indien de weerstandsratio maar minimaal 1,2 blijft (let wel: dit is dus lager dan de 'streefnorm' voor weerstandsvermogen). Aan deze eis wordt wel voldaan. Daarmee past de voorgestelde werkwijze binnen dit kader van de Raad.

5.1 Met het voorstel voor een nieuw format van de presentatie van beleidsvelden uitgewerkt in de bijlage voor beleidsveld 6.4 Duurzaamheid wordt voldaan aan de Planning & control meer SMART begroting (M2019-034).

4. Kanttekeningen

Er spelen financiële risico's die zich deels in latere jaren zullen manifesteren zoals die bij de ontwikkeling van de herverdeling Gemeentefonds, waarover het nieuwe kabinet nog een beslissing moet nemen. De mogelijke bevrozing van de reeds ingeboekte opschalingskorting kan positief uitpakken; de nu berekende effecten van de herijking van het gemeentefonds laten per 2023 een fors oplopend negatief beeld voor Lansingerland zien. De risico's mede in relatie tot ons weerstandsvermogen zijn geduid in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

5. Financiële consequenties met dekkingsvoorstel

Bedragen x € 1.000

	Begr 2022			Begr 2023			Begr 2024			Begr 2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1. Bestuur en dienstverlening	5.918	722	-5.196	5.820	722	-5.098	5.566	722	-4.844	5.566	722	-4.844
2. Openbare orde en veiligheid	6.759	65	-6.694	6.754	65	-6.689	6.754	65	-6.689	6.754	65	-6.689
3. Sport, cultuur en onderwijs	11.539	1.218	-10.321	12.784	1.216	-11.567	13.480	1.111	-12.370	13.324	1.072	-12.253
4. Sociaal Domein	52.322	9.857	-42.466	51.805	10.230	-41.576	52.785	10.565	-42.221	53.622	10.913	-42.709
5. Kwaliteit openbare ruimte	30.009	18.698	-11.311	30.943	18.961	-11.982	32.631	19.191	-13.440	33.728	19.734	-13.993
6. Lansingerland ontwikkelt	12.016	2.952	-9.064	11.613	2.492	-9.121	11.223	2.499	-8.725	10.042	2.504	-7.537
7. Grondzaken	38.820	38.036	-784	24.638	23.847	-790	31.161	30.507	-654	10.837	10.488	-349
Subtotaal Programma's	157.383	71.547	-85.836	144.356	57.534	-86.823	153.602	64.660	-88.942	133.873	45.499	-88.374
Lokale heffingen	434	17.382	16.948	439	17.837	17.398	445	17.993	17.548	451	17.993	17.542
Algemene uitkering gemeentefonds	0	79.935	79.935	0	79.089	79.089	0	80.999	80.999	0	83.135	83.135
Dividend	5	451	447	5	612	607	5	537	532	5	537	532
Financieringsfunctie	3.175	3.087	-88	1.517	2.958	1.441	1.100	3.065	1.965	1.100	2.660	1.560
Overige algemene dekkingsmiddelen	2.705	20	-2.686	2.070	20	-2.051	2.092	-510	-2.602	2.108	-2.222	-4.330
Subtotaal Algemene dekkingsmiddelen	6.319	100.874	94.555	4.031	100.516	96.484	3.642	102.084	98.442	3.664	102.102	98.438
Stelpost onvoorzien	65	0	-65	66	0	-66	68	0	-68	69	0	-69
Overhead	17.287	20	-17.267	15.886	20	-15.866	15.978	20	-15.958	15.739	20	-15.719
Geraamd Totaal saldo van baten en lasten	181.054	172.441	-8.613	164.340	158.070	-6.270	173.289	166.764	-6.526	153.345	147.621	-5.723
1. Bestuur en dienstverlening	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Sport, cultuur en onderwijs	17	201	185	17	199	183	17	693	677	17	493	477
4. Sociaal Domein	882	1.129	246	13	2	-11	13	2	-11	13	2	-11
5. Kwaliteit openbare ruimte	576	851	276	558	948	389	564	1.477	913	564	1.724	1.160
6. Lansingerland ontwikkelt	41	2.559	2.518	41	1.729	1.688	41	1.244	1.203	41	39	-2
7. Grondzaken	-71	664	735	-70	668	739	0	602	602	0	297	297
Algemene dekkingsmiddelen	9.789	14.290	4.501	2.500	3.657	1.157	0	814	814	0	668	668
Overhead	66	356	291	66	44	-22	66	44	-22	66	44	-22
Subtotaal Mutaties reserves	11.299	20.050	8.751	3.124	7.248	4.124	700	4.877	4.177	700	3.268	2.568
Geraamde resultaat	192.353	192.491	138	167.464	165.317	-2.147	173.989	171.640	-2.349	154.044	150.889	-3.155

6. Juridische aspecten

Conform artikel 190 van de Gemeentewet biedt het college de raad jaarlijks een ontwerp aan voor de begroting met toelichting van de gemeente en een meerjarenraming met toelichting voor ten minste drie op het begrotingsjaar volgende jaren.

7. Duurzaamheid

Sociale, financiële en ecologische duurzaamheid zijn integraal uitgangspunt voor keuzes in deze begroting.

8. Extern draagvlak / burgerparticipatie

Niet van toepassing

9. Verdere procedure

De raadsbehandeling van de begroting is op 4 november 2021 en wordt voorafgegaan door een beeldvormende avond op 14 oktober 2021 (tafeltjesavond) voor een technische toelichting en de beantwoording van vragen. De behandeling in de Commissie AB is op 27 oktober 2021. Na vaststelling van de begroting door de raad wordt deze uiterlijk 14 november 2021 ter goedkeuring naar de provincie gestuurd.

In de begroting is in de bijlage (vanaf p. 228) een voorstel uitgewerkt voor een nieuw format voor de presentatie van beleidsvelden en wel voor het beleidsveld 6.4 Duurzaamheid. De aanleiding daarvoor ligt in de motie “Begroting 2021-2024: Planning en control cyclus (M2019-034). Met deze uitwerking beogen wij de begroting per beleidsveld op een meer logische wijze te presenteren, waarbij wij een ‘doelenboom’ hanteren met de doelstellingen, het beleid en de kengetallen om dit te meten. Het college wil graag met de raad in gesprek gaan of dit format is te gebruiken voor de begroting 2023 en verder.

Bijlagen

1. Begroting 2022-2025 (kenmerk: T21.07762)
2. Raadsbrief motie kapitaaldeckingsreserve (U21.05789)

Datum Raad 4 november 2021
Registratienummer BR2100095

Onderwerp **Begroting 2022-2025**

De raad van de gemeente Lansingerland;
Na het voorstel gelezen te hebben

Op basis van de argumenten

- de raad jaarlijks voor de aanvang van het begrotingsjaar de begroting dient vast te stellen;
- de begroting de kaders bevat voor de uitvoering van het beleid in enig jaar.

Rekening te houden met

- artikel 190 e.v. van de Gemeentewet.

Besluit(en)

1. De Begroting 2022-2025 vast te stellen.
2. De jaarschijf 2022 van het nog te voteren meerjarig investeringsprogramma (MIP) vast te stellen, met een omvang van € 30.814.535, en daarvan € 7.679.428 voor het jaar 2022 beschikbaar te stellen als investeringskrediet.
3. Een bedrag van € 1.138.456 te onttrekken aan de algemene reserve ter dekking van incidentele mutaties in 2022 en het positief saldo 2022 van de begroting van € 137.826 toe te voegen aan de algemene reserve.
4. Een bedrag van € 12.289.000 te onttrekken aan de algemene reserve en hiervan € 9.789.115 in 2022 en € 2.500.000 in 2023 te storten in de kapitaallastendekkingsreserve ter dekking van de afschrijvingslasten die voortvloeien uit de investeringen die, op basis van de inhoudelijke criteria uit de nota reserves en voorzieningen 2020, in aanmerking komen voor dekking via de kapitaallastendekkingsreserve.

Dit Raadsbesluit is vastgesteld door de raad van de gemeente Lansingerland in zijn openbare vergadering van 4 november 2021,

de griffier,

drs. Bert Schouten